

SZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve.
Egész évre 10 k.
Negyedévre 4 ..
Helyben háshoz hordva.
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 ..
Vidékre postán szállítva.
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 ..
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a német és
Ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal.
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XX. évfolyam 47. szám.

Nagyvárad.

Péntek 1914. február 27

Kezdiék meg a középítkezéseket.

Városatyák beadványa.

A tél hidegét a verőfényes meleg napsugarak elűzték; kellemes tavaszi idő köszöntött be. Más évben az első tavaszi meleg napsugár tette hívta a munkáskéz ezreit; a hol hónapokig a tétlenség ütött tanját, eleven élet indult meg; keresetre talált a munkás nép, hogy a természet által parancsolt tétlenség után fokozott tevékenységgel biztossítsa a maga és családja megélhetését.

A most beköszöntött tavasz nem hozta meg ezt az ipari fellendülést. A munkásnép ezrei hiába várják a munkára hívó szót, amely megmenetné őket a hosszú koplalás, a hosszú nélkülözés nyomorától, keservétől; hiába van meg náluk a munkakésztség, amelynek érvényesítése felszárítaná övéinek könnyeit.

Minden reménykedésüket kegyetlenül lerombolja ez a két szó:

— Nincs munka!

*

A már két év óta tartó gazdasági válság teljesen megbénította az ipart és kereskedelmet, de különösen az építő iparban okozott kétségbeesítő állapotokat.

Munkaadó és munkás egyformán érzik ennek megdöbbentően és mérhetetlen nagy pusztítását. Vagyonos existenciák mentek tönkre s a kis iparosok és az ipari munkások ezrei és ezrei a legnagyobb nyomorba jutottak Nagyváradon is. És még kilátás sines a helyzet javulására. Egyetlen biztató halvány reménysugár sem dereng seholy, a

mely az építőipar, az építési kedv fellendülését sejtetné. Pedig az a legfontosabb.

A közgazdasági helyzet megváltozásáról, mint legközelebb bekövetkező örvendetes eseményről, beszélnek ugyan, de mikor fog ez a hír valóra válni. És ha valóra válik is, mikor érzi meg ennek örvendetes hatását az ipar, a tétlenül heverő munkaerő?

Egyhamar aligha!

Kedvezőbb viszonyok beálltával is hosszú idő kell, míg a magánvállalkozás, a magánépítkezési kedv visszatér s levetkezi azt a félelmet, amelyet a hosszú válság által okozott csalódás, károsodás keltett, még a vagyoni jól szituált embereknél is.

Ezt kívárni pedig lehetetlen, mert a munkanélküliség által okozott pusztítást tovább nem bírja ki a munkás társadalom. Mind parancsolóbbá válik az a kérés, hogy itt a városnak tenni kell, még pedig sokat, hogy a pusztulást, a saját vereségét megakadályozza.

Rendkívüli viszonyok rendkívüli eszközök igénybevételét követelik. Munkát, városi munkát kell adni az iparosoknak és a munkásoknak egyaránt.

Ezt célozza az a beadvány, a melyet tegnap nyújtott be 17 városatyá Nagyvárad város polgármesteréhez. Ebben rámutatnak azokra a közintézményekre, amelyekre különben is szükség van. Meg kell kezdeni mielőbb ezeket a munkákat, hogy a tavasz ne további csüggedést, kétségbeesést hozzon ezer és ezer nyomorgóra, hanem a meg-

elégedés, a jobb jövőbe vetett hit, a munka jóltevő ébredése legyen.

Ütött az óra, tenni kell!

*

A beadvány teljes szövege a következő:

Nagyságos Polgármester ur?

Általános kialakult meggyőződés az, hogy az elmúlt évek rossz gazdasági és pénzügyi viszonyainak következtében előállott munkanélküliség már a mai méreteiben és hatásában is a társadalmi leromlásnak olyan siralmas jelenségeivel teljes, amelyek egyenesen provokálják, hogy ennek a kérdésnek rendezése s a fenyegető provideálható további veszélyeknek eliminálása a köznek, a comunitásnak feladatául ismertessenek el.

A dietiók, ankétok, deputációk és egyáltalán minden kézség, az egyesektől remélhető és várható, nem orrosszerei a bajnak, hanem csak a magunk áltatásai.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága is hivatása magaslatán állott akkor, mikor belátta, hogy ebben a kérdésben eslekvésre van szükség, s elismerve a kérdés közérdekű voltát, egyhangu határozataival az 1912. és 1913. években a munkanélküliek momentán felsegélyezésére 15—15000 koronát folyósított.

Kivétel nélkül éreztük azonban, sőt többen nyíltan ki is fejeztük, hogy hogy nem megoldása a kérdésnek, mert az csak a munkaalkalom adásában lehet.

Ezt a természetes megoldást — sajna be nem vált, — optimisztikus felfogással a város társadalmának eddig mindég éber és lendületes gazdasági energiájában reméltük. Reméltük ugyanis, hogy az egyidőre megriadt s lelohadt vállalkozási kedv, amely több irányban angazsálva is volt, a nyomasztó viszonyok enyhülésével fokozottabban lép előtérbe: keres kárpótlást és a munkaalkalom nyújtásában ad is a keserű közelmúlt után.

És — nagyságos Polgármester ur — elszorul a szívünk, mikor azt a kényszerű beismerést kell tennünk, hogy reményünkben nemesak csalódtunk, de immár minden lelkiismeretes polgárt a kétségbeesés

Művészi fényképek Amigó József

Helyi és vidéki
telefon szám: **706.**

műtermében (volt Lambert műterem)
Rákóczi-ut 8. szám.

felé sodor a rettenetes kép, melyben mint rém bontakozik elénk a katasztrófa-ként fenyegető közeljövő.

Nagyságod is, kit a város első polgára gyanánt tisztelünk, — kell hogy lássa a szomorú stagnatiót, amely kétségtelen bizonyossága annak, hogy polgári társadalmunk gazdasági ereje nagyrészt teljesen le van kötve, ki van merülve, úgy hogy a gazdasági válság elkeserítő körülményei csak ma tárulnak tisztán elénk, — mikor kereskedelmünk és iparunk is szinte mozdulatlan s mikor nemcsak az u. n. „munkásság” ezrei-nek kényszerű tétlensége miatt, hanem már a productív kereskedő és iparos elem kereset hiánya miatt is megszáll a terhes aggodalom. Nem kell fejtegetnünk, hogy az ebben jelentkező és fenyegető veszedelem a város életére jelentősen elsorvadásával volna egyértelmű.

Nem kell fejtegetnünk különösen nagyságod előtt, aki hivatalos tisztéből kifolyóan is tudja pl. azt, hogy a folyó évre, mikor már itt van az építkezési időny, — egyetlen építkezési engedély sem kéretett.

De Nagyságod meggyőződése annál is inkább felesleges, mert tudjuk, hogy szakadatlanul fáradsz a baj orvoslásán, s annak reális megoldását helyesen a városi építkezésekkel nyújtandó munkaalkalomban keresi és éppen ezen célból több milliós előnyös kölcsön szervezése is állandó gondoskodásának tárgyát képezi.

Ha mi ezuton mégis Nagyságod elé lépünk, annak oka abban van, hogy szerény nézetünk szerint már a eszelekvés terén kellene lennünk!

A helyzet ma már az, amikor azt kell mondanunk, hogy nincsen drága kölcsön, nincsen áldozat, mert pusztuló erőforrásaink megmentéséről van szó.

Ez indokolja, hogy megmozdulunk, ha kell erőszakosan is és a következőkben sürgősen kettős indítványt teszünk:

1. Méltóztatásuk haladéktalanul legalább két és fél millió korona kölcsön megszerzése iránt lépéseket tenni, s erre vonatkozó konkrét javaslatát mielőbb a törvényhatósági bizottság elhatározása alá boesátani.

2. Ugyancsak haladéktalanul méltóztatásuk arról gondoskodni, hogy a törvényhatósági bizottság elé mielőbb javaslat kerüljön a következő műszakilag már kellően elkészített közmunkáknak nyilvános árlejtés útján leendő vállalatba adása tárgyában:

a) Az új vágóhid építési munkái mérnöki előírás szerint 700,000 K ennek vas-munkái és gépberendezése mérnöki előírás szerint 800,000 korona értékben, mely utóbbi 800,000 koronás tételből is 200,000 korona értéket a helyi ipar ellátni képes.

b) A munkásházak felépítése mérnöki előírás szerint 600,000 korona értékben.

c) A Páris-patak esatornázási munkálatai mérnöki előírás szerint 60,000 K, az ezzel kapcsolatos új utcanyitási munkálatai mérnöki előírás szerint 70,000 korona értékben.

d) A Ritoók Zsigmond-, Kálvária-, Csenyery- és Vizvezeték-utca esatornázási munkálatai mérnöki előírás szerint 150,000 korona értékben.

e) Az uszoda és hozzávezető esatorna munkálatai mérnöki előírás szerint együttesen 185,000 korona értékben.

Indítványok egyes pontjaira vonatkozóan ezek különös indokaként még felhozzuk:

1. A kölcsönök felvételénél, mely esetleg csak átmeneti jellegű volna, arról lehet csak szó, hogy maximum 1 százalékkal több

kamatot fizessünk-e vagy sem. Ez az átmeneti évben 25000 koronát jelentene akkor is, ha az egész kölcsönösszeg egyszerre volna igénybe veendő. Vita tárgyát sem képezheti ezzel szemben, hogy csak a munkanélkülieknek nyújtandó segély szintén az előre látható szomorú helyzetben, mikor a munkanélküliség a nyári hónapokban is állandósulna, ennél az összegnél lényegesen több igényeltetnék.

2. a) A régi vágóhídon lévő állapotok közismerten türehetetlenek. Az új vágóhid építésével azonban csak az vitatott, hogy a méltán panaszkodott állapotok gyökeres átalakítások révén megszüntethetők. Ezen ellenvetés felett a törvényhatósági bizottság legközelebb napirendre tért. Az új vágóhidat tehát fel kell építeni.

b) A munkásházak felépítésének kivételes előnye az, hogy a mintegy 50 épület kisebb vállalkozóknak adható ki s így az iparosok széles köre jut munkaalkalomhoz.

c) A Páris-patak helyén nyitandó új utcával azt reméljük, hogy a magánépítkezésekre is provokáló alkalmat nyitunk s a város belterületének beépítését is előmozdítjuk, ami kivátságos rendszertelen és sok hátránnyal járó kültelki építkezésekkel szemben.

d) A esatornázásnak legalább fokozatos kiépítése a közegészség parancsoló követelménye. A mérnöki hivatal kikért véleménye szerint a megjelölt utcákon a talajvízkárokat folytan legsürgősebb.

e) Az uszoda hiánya városunknak immár évtizedes szűgyene.

Nagyságos Polgármester Ur méltóztatásuk elnézni, ha sürgősen lépünk fel, ha egyenesen felre verjük a harangokat, de a szükség parancsol s átérezzük, hogy közveszély van.

Teljes tisztelettel készséges hívei:

Dr Medvigy Gábor,	Hiemesch Frigyes,
dr Moskovits József,	Fényes Ernő,
dr Tóth Ferenc,	dr Adorján Armin,
dr Mihelffy Lajos,	Breider Armin,
Rádl Ödön,	Hofbauer Pál,
Ullmann Sándor,	Brüder Jenő,
Németh István,	Leitner Márton,
dr Váradi Ödön,	dr Weisz Márton.
dr Moskovits Miklós,	

A főrendiház ülése.

A debreceni merénylet ügye. A román paktum.

Budapest, február 26.

11 órakor nyitja meg Jósika Samu báró az ülést.

Bejelenti Dedovics György és Antal Gábor főrendek elhunytát s emléküket megörökítését indítványozza a jegyzőkönyvben.

Megemlékezik a debreceni merényletről és felháborodásának ad kifejezését. Résztvételüket fejezik ki az áldozatok iránt és örömlüknek a püspök megmenekülése alkalmából. Bejelenti továbbá az interpellációkat s azok tárgyalását a napirend előtt ejtik meg.

Karácsonyi Gyula gr. a román paktum ügyében terjeszti be interpellációját. A tárgyalások aggodalmat keltettek az egész országban s a sajtó egy részében megdöbbentő hírek jelentek meg. Nem tételezi fel, hogy a miniszterelnök pártérdekből tárgyalta volna. Az ország minden magyar anyanyelvű polgára egyenlő jogokat élvez, a határ az, ami már a nemzet egységét fenyegeti. Gazdasági-

lag is szabadságot élveznek a nemzetiségek s a közigazgatásnál semmi kárt nem szenvedtek, ha az állam nyelvét nem is ismerték. Közhivatalainkban egyenlő jogokat élveznek a magyarokkal és egyenlőleg is érvényesülhetnek. Közoktatási fejlődésük előnyei páratlanok egész Európában. Ha vannak bajok, azok az ország közös bajai, a helyi bajok pedig egyformán sújtják a lakosságot. Ennek ellenére a románok egy része elégedetlen és változtatni akar az állapotokon, megtagadják az egységes államot és nemzetiségi alapon akarják irányítani a fejlődést, úgy gazdasági mint kulturális téren. Ez a két felfogás nem egyeztethető össze. A miniszterelnök erről tájékozva van, de jó lett volna ha információk alapján tett volna bizonyos intézkedéseket s akkor csak konkrét intézkedéseket lehetett volna bírálni. De a miniszterelnök hónapokon át tárgyalta a komitétával, melynek se megbízatását, se összetételét nem ismerjük, melynek létezése is sérelmes az egységes nemzeti állam szempontjából. Azt látja a miniszterelnök beszédéből, hogy ha Apponyi féle népoktatási törvényt nem fogja szorgalmazni. A szónok nem hive az erőszakos magyarosításnak, s nem ajánlja a szomszéd államok példájának követelését, de az ellen hogy a miniszterelnök a mesterséges oláhsítás hive, határozottan kell, hogy tiltakozzék. Kifogásolni lehet már azt is, hogy a román középiskolák kétszer annyi állami segélyben részesülnek, mint a katolikus iskolák. Nem tartja helyesnek Tisza a román iskolák szaporítását, de hozzá teszi, nincs ellene kifogása. Ez a támogatás helytelen és veszedelmes. Itt béke csak akkor lehet, ha a magyarság eláll a nemzeti állameszmétől, ezt hangoztatják a különböző nyilatkozatok. S nincs az a közigazgatási propaganda, mely annyit ártott volna a magyar ügynek, mint Tisza tárgyalásai a románokkal, mert ez a nemzetiségi öntudatot és a Romániához való hűzódást hihetetlenül fokozta. Hivatkozik a román államférfiak nyilatkozataira, melyek szintén azt bizonyítják, hogy ez a tárgyalást Romániával való szövetség érdekében kellett lefolytatni és ennek a szövetségnek az árát Magyarország fizeti meg. Kérde a miniszterelnököt, hogy hajlandó-e bukaresti nagy követünknek Czermín grófnak eltávolítására való intézkedéseket megtenni?

Tisza István válasza.

Tisza István gróf: Nem lehet azt kifogásolni, hogy a gyereket az iskolában a maga anyanyelvére engedjék tanítani. Azzal, hogy ezt megengedik, el fogják foszlatni a már-már fellobogó ellenszenvet és gyűlölséget. — A román gimnáziumok állami támogatása nem lépi túl a 83-iki törvény által szabott határokat, de egyuttal biztosítja minden egyes esetben a magyar állam ingerenciáját. A külpolitikai vonatkozásra nézve, hogy t. i. Bukarest kedvéért indítottam meg ezt a tárgyalást, arra azt feleltem már eddig is, hogy áprilisban nem indíthatam tárgyalást, holott csak sugasztásban lett aktuális a Romániával való szerződésünk. És én már husz év óta vallom ezt, a békepolitikát és bár igen jónak tartom a mi románjainkkal való békét Romániára való tekintettel is, mégis kijelentem, hogy a mi románainkkal szemben csak olyan békét kötök, mely a magyar érdekeknek semmi rovására nem szolgál. S konstatálja, hogy az egész tárgyalás alatt a román politikusok a legkorrektebb nyilatkozatokat tették, kivéve Filipeskut, de erre nézve

HOLLANDY, PAPP és VELICS

Telefon 956. sz.

műbutor-, portál- és épület-asztalosok
lakberendezési vállalata
Kaszárnya-tér 7. szám. (Pankolics-telep)

Gépek villanyerőre felszerelve. — Készítünk teljes lakberendezéseket, kávéház, vendéglő és egyéb üzletek teljes felszerelését, ugyszintén kapuzatok és épületmunkákat.

Teljes konyha- és előszoba-berendezéseket rak-táron tartunk. — Jobbminőségű butorok javítása és fényezése (a helyszínén is) azonnal jutányos áron eszközöltetik. — Tervekkel és rajzokkal kívánatra díjtalanul szolgálunk

olvassa el Károlyi Take Jonescu nyilatkozatát, hogy mit mondott Filipeskuról. S íme, azok az urak, akik a mi románjainkkal való tárgyalásaim alatt hazaárulással vádoltak, most, hogy a béke nem sikerült, alig várják, hogy jöjjön az a szél, mely engem ezért elsőpör. És itt kijelenti, hogy bukaresti követünk ismeretes interjújára nézve már a képviselőházban kijelentette, hogy annak lojalitásában nincs oka kételkedni és azóta mutatott magatartása is megerősítette ebben. Kijelenti, hogy nem tartja szükségesnek Bukarestben a változást és a maga részéről nem hajlandó közbelépi a nagykövet eltávolítása érdekében. Tudja, hogy ezért támadásoknak lesz kitéve, de tartja a hátát abban a tudatban, hogy a nemzetnek így tesz szolgálatot. De ha nem is sikerült most a béke, azt hiszi, hogy egy lépéssel közelebb jutott tervéhez. Azt hiszi, hogy a hazai románságnak azokat az elemeit, a nacionalistákat, akik eddig elkeseredéssel voltak eltelve a magyar állam iránt, az ő tárgyalásai által közelebb hozta a magyar nemzethez. Sok veszélyvel küzdöttünk meg s én bízom a magyar nemzet erejében, hogy mint a múltban, a jövőben is kiállja a veszedelmeket. De mégis más az, hogy bármily veszedelem nem széttagolva, hanem úgy ér bennünket, hogy valamennyi polgára egy táborban legyenek. Kéri, hogy választát vegyék tudomásul. (Helyeslés.)

Gróf Károlyi Gyula viszonzválasza után (a választ nem vette tudomásul) névszerinti szavazás következett.

A főrendiház 92 szóval 35 ellen Tisza választát tudomásul vette.

Délután 4 órakor került a sor az interpellációkra.

Hadik János gróf a parlamenti őrségnek a delegációban történt szereplése miatt vala. nint a Gerő-ügy miatt interpellált. Vigyázó Ferenc gróf pedig az oláh paktum ügyben interpellált. A főrendiház többsége a válaszokat tudomásul vette.

Ezután letárgyalták a napirend 7. pontját. Az esküdtszéki és sajtóreform tárgyalásaira ma kerül a sor.

Kétéves önkéntesek. A hadügyminiszteriumban, politikai körökben elterjedt hírek szerint, érdekes és nagyjelentőségű reform gondolata merült fel. Arról van szó, hogy az egyévi önkéntességi intézmény jelenlegi rendszerét gyökeresen megváltoztatják és az önkéntesek szolgálati idejét egy évről két esztendőre emelik fel. A reform összefügg a hadsereg jelenleg folyamatban lévő nagyarányú kifejlesztésével és a létszámnak az utóbbi három évben majdnem kétszeresére történt felemelésével. A legénységi állomány gyarapodásával nem haladt arányosan a tényleges állomány és tartalékos tisztek száma és gondoskodni kell arról, hogy az intelligensebb elem az eddiginél nagyobb arányban legyen tiszti és altiszti szolgálatra felhasználható. A terv szerint az önkéntes az első évben nyert kiképzése után, ha a megfelelő vizsgát leteszi, altiszt lesz, ha pedig az év végén a tiszti vizsgán sikerrel megállja helyét, akkor mint zászlós, vagy mint tiszt további egy esztendeig tényleges szolgálatban ma-

rad. Aki a tiszti vizsgát nem tudná sikerrel letenni, az mint altiszt és ha még az altiszti vizsgát sem tudta volna letenni, mint közember szolgál tovább.

MÉREGKEVERÉS.

A „VILÁG“ nagyváradi katolikus ügyek iránt érdeklődik.

Egy napig észre sem vettük, hogy a szabadkőművesek lapja, a Világ, Nagyváradal foglalkozik. Csak tegnap hívták fel figyelmünket arra, hogy a Világ szerdai számában nagyváradi katolikus ügyekkel foglalkozik; erre a figyelmeztetésre aztán mégis csak érdeklődni kezdtünk, vajjon igazat ír-e rólunk a Világ, vagy csak a páholyokat akarja informálni?

Természetesen, az utóbbi eshetőségről győződünk meg.

A Katolikus Kör új palotájának megnyitására annyi tökéletlenséget hord össze a szabadkőműves nyomtatvány, hogy ezekre igazán kár egy szót is pazarolni. A hány szót — dehogyan! a hány betűt kinyomtat erről a Világ, annyiszor hány fittyet az igazságnak. Ha az olvasói lenyelik: teheti.

Aztán belekeveri a dologba dr. Radu Demeter görög katolikus püspököt is, nyilván azzal a gonosz tendenciával, hogy a nagyváradi latin és görög szertartású római katolikusok közt mesterségesen ellentéteket szitson s a katolikusokat egymással összeveszítse. Olyan formán szeretne a Világ feltűnni, mint a görög katolikusok saját külön fogadatlan prókátor, a kinek semmi sem fáj, csak a latin rítus.

A nagyváradi görög szertartású katolikusok természetesen csak mulatnak ezen a szabadkőműves erőlködésen. A katolikus egyetértést a Világ ismerős tendenciájú ugratásai megbontani nem fogják.

Azt írja ugyanis a Világ, hogy a Tiszántúlnak a debreceni merényletről szóló különkiadása azt közölte, hogy „a merényletet az oláhok követték el“, e miatt Radu püspök aztán elhatározta volna a Világ szerint, hogy a magyarsággal minden érintkezést megszakít.

Ez egyszerűen *nem igaz*.

Annyi tény, hogy a merényletről tudósítónk azt jelentette, hogy azt románok követték el. Mi itt Nagyváradon nem győződhattünk meg róla, mi igaz a hírből, mi nem, a telefonéretesítést felvevő munkatársunk a lázas, gyors munkában csak azt tartotta szem előtt, hogy a közönséget minél hamarabb értesítse a borzalmas eseményről, nem nagyon tett mérlegre minden szót, hanem megírta a hírt úgy, amint tudósítónk telefonálta: „a merényletet oláhok követték el.“ Nem írta azonban, hogy „az oláhok“, a mit a Világ ráfogni próbál.

A későbbi táviratokból és telefonéretesítésekéből meggyőződünk róla, hogy a tudósításnak ez a része merő kombináció volt. Ennek azután másnap a lapban annyiban kife-

jezést adtunk, hogy a merénylet mögött orosz gonosztevőket sejtettünk. S mikor a sajtó tulnyomó részében a merényletet a magyar románság összeségével hozták kapcsolatba, rámutattunk ennek az általános megbélyegzésnek igazságtalanságára is. Nem tartjuk sem keresztény, sem magyar szempontból helyesnek, hogy általános gyanúsítgatásokkal békétlenséget szítsanak s ártatlanokat kellemetlen helyzetbe keressenek.

Ez az igazság. Az első távirati tudósításba, a különkiadásba belecsuszott egy mondat, melyet munkatársunk a telefonéretesítés szerint irt meg, a melyet — ha nem lett volna sürgős a munka — bizonyosan szerencsésebben szövegezett volna meg. A továbbiakban azonban a szigorú tárgyilagosság alapján állottunk s bármennyire alkalmas is a gaz merénylet arra, hogy a magyar embert kihozza a sodrából, a tárgyilagosságtól el nem térünk egy vonalnyit sem.

A „Világ“ gonosz tendenciájú cikke tehát nem ért célt. Volt alkalmunk ez ügyben a gör. kath. püspök ur ő méltóságával személyesen is beszélni s azzal az őszinte, nyílt egyenességgel tártunk eléje mindent, mit a hogy fentebb megírtuk.

A beszélgetés során említést tettünk róla, micsoda kijelentéseket ad a szájába Radu püspök urnak a „Világ“. Egy kézlegyintés és két szó volt a válasz.

— *Nem igaz.* Sohasem mondtam, hogy megszakítom az összeköttetést a latin szertartásuakkal. Efféle eszem ágában sincs. Üres ráfogás az egész.

— Vagy talán így akarják a két szertartású katolikusokat összeveszíteni.

— Valószínű. De nem fog nekik sikerülni.

Nem. Semmi esetre sem. Az a tény, hogy dr. Radu Demeter püspök vasárnap úgy a Kath. Kör közgyűlésén, mint este a társasvacon megjelent s az ő szeretetreméltó modorával elvegyülve a vendégek közt, vett részt az összes katolikusok örömeiben, feledhetetlen benyomást gyakorolt mindenkire. A két szertartású katolikusok egyetértő működésétől sokat vár Nagyváradon mindenki s ezt az eszmét az első közt viseli szívében és hirdeti Radu püspök. A Kath. Kör új palotája is hatalmas támasza ennek a gondolatnak. Van oka félni ettől a közös ellenségnek s nem véletlen, hogy éppen a Kath. Kör házavatása alkalmával igyekszik a szabadkőművesség ezt az egyetértést megbontani. A méregkeverő tendencia azonban nyilvánvaló s nem fog felülni neki senki. Azt az egységet, melyet Radu püspök az összes katolikusok ünnepén való megjelenésével oly pompásan dokumentált, holmi kis páholyzsolóban lévő firkászok megbontani nem fogják. Az egységes keresztény ügy győzelmén vállalva fogunk dolgozni görög és latin szertartásuak egyaránt s eszünk ágában sincs egymással hadakozni, mikor csak a közös ellenségnek csinálnánk vele pokoli gyönyörűséget.

Győződjön meg róla, hogy a

Kolozsvári „Kristály“ Gőzmosógyár

FEST

TISZTIT

MOS

A LEGSZEBBEN.

Az ország több mint negyven nagyobb városában képviselve.

FONTOS! Nagyváradi fiók: Zöldfa-utca. Weisz Bernáttal szemben

A debreceni merénylet.

A debreceni vizsgálat.

A bombamerénylet ügyében a debreceni rendőrség a maga részéről befejezettnek tekintti a vizsgálatot, amennyiben azt is megállapította, hogy a merénylet elkövetésével gyanúsított Mandaseszku Szilvio és Avram Tódor január 7-én és 8-án Debrecenben tartózkodtak.

A rendőrség lefoglalta Bugarszky Katalinnak azokat a táviratait, amelyeket a merénylet elkövetése előtt adott fel Kievbe a debreceni postán. Az első táviratban azt jelenti, hogy szerencsésen megérkezett. Ez a távirat szó szerint így szól: Angelangt endlich in Debrecin. Viele Küsse. (Végre Debrecenbe érkeztem. Sok csók.) A második táviratban pénzt kér és a harmadikban, amely szintén német nyelvű, azt jelentette, hogy *minden rendben van és tovább utazik Munkácsra át.*

Ezeknek a táviratoknak az írása nagyon hasonlít a Kovács Anna levélén levő vonásokhoz. A rendőrségnek azonban tudomása van arról már, hogy Kovács Anna nevű személy valóban volt Csernovicban, de a pokolgép elküldése idején eltűnt és állítólag Bukarestbe költözött.

A jászvásári rendőrség, ahova a debreceni rendőrség táviratot küldött, hogy Mandaseszku Szilviót és Avram Tódort tartóztassák le és adják ki, még nem válaszolt. Nagy Károly detektívönk tegnap este érkezett Sárközy detektívvel Csernovicba, ahonnan már ma távirati jelentést küldött a debreceni rendőrségnek. Nagy Károly nyomozásának minden mozzanatáról értesíteni fogja a debreceni rendőrséget.

Bottó Kornél kereskedő, aki Mandaseszku és Avramnak tolmácsa volt Debrecenben, a tőlük kapott pénzt beszolgáltatta a rendőrségnek.

Miklóssy püspök nyilatkozata.

Miklóssy püspök ma fogadta a Magyar Távirati Iroda munkatársát, aki előtt kijelentette, hogy a legnagyobb képtelenség az a kombináció, hogy a merénylet orosz részről jött volna, mint hogy az oroszok esőppet sem törődnek a magyar püspökség ügyével. Sokkal valószínűbb, hogy a merénylet egy fanatikus román műve.

Ujabb tanu.

A rendőrségen jelentkezett egy Steiner nevű kereskedelmi utazó és elmondotta, hogy Miskolcon olvasta Mandaseszku és Avram neveit a lapokban. A nevek ismeretesek voltak előtte és ezért utána nézett jegyzeteiben, amelyekből pontosan megállapította, hogy január 9-én Debrecenben találkozott velük és ezért ideutazott, hogy a rendőrségnek jelentést tegyen.

— Egy délelőtt, mondotta Steiner, folyton politikai dolgokról beszéltek és az iránt érdeklődtek, hogy nem ismerem-e a román vallásu magyar lakosság ügyeit?

Magyar detektívek Romániában.

A csernovicei rendőrségnek megkeresésére a jászvásári rendőrség azonnal a legszélesebb körű nyomozást kezdte meg és egyben megengedte, hogy a nyomozásban magyar és osztrák detektívek is részt vehessenek. A nyomozásnak azonban nem volt eredménye, mert Jászvásáron sem Mandaseszku Szilvio sem Avram Tódor nevű embert nem ismernek.

Miután a csernovicei rendőrség részéről gyanúsított Mandaseszku és Avram nevű embereket nem találták, a jászvásári rendőrség intézkedésére más községekben és városokban is megkezdték a nyomozást, hogy a két ember nem járt-e ottan, vagy nincs-e valaki, aki nyomukra vezetheti a hatóságot.

Az idevaló mértékadó körök nem tartják lehetetlennek, hogy a debreceni merényletet valóban román ember követte el, de azt mondják, hogy az semmi esetre sem volt román királyságbeli állampolgár, hanem valószínűen Bessarabiából való román volt, aki orosz fölbujtásra követte el borzalmas tettét.

A jászvásári rendőrség most kiterjesztette a nyomozást a vidékre is. A városban igen nagy az izgatottság.

A rendőrség emberei tegnap délután és egész éjjel végigjárták a város szállóit és sok magánházaiban is megfordultak, hogy a debreceni merénylet tettesének nyomát megtalálják, de semmi pozitív eredményt nem tudtak elérni.

Az idevaló rendőrség tegnapi közömbössége csak látszólagos volt. A rendőrség ugyanis nem akarta fölizgatni a közvéleményt s a mellett a nyomozás érdekében is szükségesnek tartotta, hogy a magyar hatóságok és a csernovicei rendőrség megkeresését egyelőre titkolja. Tegnap reggel azonban kitudódott, hogy az egész bukaresti rendőrség, valamint az országos közbiztonsági szervezet emberei egész éjszaka talpon voltak és minden lehetőt elkövettek, hogy a keresett bűnösök nyomát megtalálják. Korbeszku rendőrkapitány és Panaj Peszku, az országos közbiztonsági szervezet igazgatója még hajnalban is hivatalukban voltak és személyesen vezették a nyomozást.

Radu és Hosszu püspökök részvéte.

A hajdudorogi püspökhöz az ország minden részéből érkezett részvétvéviratok, sorában tegnap Radu Demeter nagyváradi görög katolikus püspökkel a következő távirat érkezett:

Méltóságos Miklóssy István püspök urnak

Debrecen.

Megdöbbenéssel itélvén el a borzasztó merényletet, az elhunytak részére Isten irgalmát kérem s örvendek méltóságod szerencsés megmenekülése felett.

Radu Demeter püspök.

Hosszu Vazul, a szamosújvári görög katolikus román püspök a főrendiházban a következőleg nyilatkozott:

— Rettenetesen megdöbbenett benünket ez a szomorú tett, mély részvétellel

vagyunk az áldozatok iránt és örülünk, hogy Miklóssy püspök életben maradt. En nyomban sürgönyöztem Miklóssynak és kifejeztem részvéteimet. A magam részéről kizártnak tartom, hogy hazai román követte volna el a merényletet.

Ujabb fenyegető levél Miklóssy püspökhöz.

Tegnap délelőtt Miklóssy püspök címére Budapestről levelezőlap érkezett. A levelezőlapon kusza betűkkel ez állott:

„Most már elég bűnöd van, ha a bomba nem használt, kötél fog következni.

A levelezőlap másik oldalán körülbelül ez áll:

„Bugarszky Katalin csak jöjjön hozzám, én elrejttem őt és amennyiben nem fogadta el tanácsomat s nem jön hozzám, mindent feledek.”

A levél zavaros tartalmából és abból, hogy egy és ugyanazon lapon, amelyen Miklóssy püspököt megfenyegette, egyúttal Bugarszky Katalinnak ad jó tanácsokat, a rendőrség azt hiszi, hogy misztifikációról van szó, vagy pedig részeg fanatikus munkás írhatta. A levélnek semmi különösebb jelentőséget nem tulajdonít.

A merénylők magyar földön.

A vizsgálat annyit megállapított, hogy a két merénylő december és január hónapban Magyarországon tartózkodott és Munkácsra át távoztak az országból.

Fekete százados és Bogisich fegyverszakértők megállapították, hogy a pokolgép nitroglicerint tartalmazott, amelynek az a tulajdonsága, hogy a hidegben megfagy. Valószínű, hogy éppen a nagy hideg miatt nem követték el hónapokkal előbb a merényletet.

Titkos szervezet.

Csernovitz, febr. 26.

Most már teljes bizonyossággal meg van állapítva, hogy a merényletet Mandanescu és Avram követték el. Valószínű, hogy egy romániai titkos szervezet megbízásából követték el a merényletet.

A tolvaj merénylő.

Budapest, febr. 26.

A budapesti rendőrség megállapította, hogy Avram lopásért 1908-ban Magyarországon le volt tartóztatva. Avram különben rovvott multu ember; Bukarestben 18-szor volt büntetve.

Megvan Mandanescu?

Zágráb, febr. 26.

Tegnap Zágrábban a Corso kávéházban letartóztattak egy férfit és egy nőt, akikre teljesen ráillik Mandanescu és Bugarszky Katalin személyleírása. Az elfogottak nem tudták magukat igazolni. Még eddig nincs megállapítva teljes bizonyossággal a személyazonosságuk.

Kováts Kálmán

mű-asztalos

Nagyvárad, Vámbáz-utca 33. (Gázgyárral szemben.)

Készít: egyszerű és mű-butokrat, teljes lakásberendezés, valamint mindennemű asztalos munkákat. Állandó raktár bel- és külföldi száraz anyagokból. Telefon 99. sz.

A dán mozikirály a Szigligeti színházban.

Jöhet Psylander! Angyal Ilka jubileuma. — Zsigmondy Anna felléptei.

Tegnap délután 5 órakor szinügyi bizottsági ülés volt, amelyen a szinigazgató beterveztette azt a kérelmet, hogy moziszekecsét adhasson elő a Szigligeti színházban. Baróthy Pál pont az ülés végén lépett a terembe.

— Na, szerencséje van a direktornak, mondta. Ha itt vagyok, én nem engedem, hogy mozit csináljanak a színházból.

Mihelfi Lajos dr elnökölt, jelen voltak: Rimler Károly polgármester, Kőszeghy József, Stark Gyula, dr Popovits Miklós, Fényes Manó, Juricskay Barna és Erdélyi Miklós.

Az igazgató a következő műsort állította össze március hónapra:

Kis király (új operette), Pygmalion (új vigj.) Jankee leány, Sárga csikó, Liliomfi, Két pisztoly, II. Rákóczi Ferenc, Cigányszerelm, Muzsikus leány, Kis gróf, Nemtudomka (új operette), Szerkesztő ur (új vigjáték), Éjjeli ülések (új bohózat) Mandarin (új vigj.) Ifj. előad. Mértföldkövek.

A Liliomfi, Két pisztoly és II. Rákóczi a Szigligeti ünnepély alkalmával kerülnek színre három estén.

Zsigmondy Anna vendégszereplése miatt állították be a műsorba a Cigányszerelmet, Kis gróft és a Muzsikus leányt. Ez a fel lépés március 10-ike körül lesz.

Angyal Ilka ünneplése.

Angyal Ilka jubileumát még e hóban tartja meg a színház. Az igazgató előterjesztést tett, hogy a jubileumon vegyen részt a szinügyi bizottság is. Ismerteti a jubileumi programot, amely szerint a társulat férfi tagjai valamennyien frakkban, a hölgyek pedig estélyi öltözékben lesznek. Az ünnepély a nyílt színpadon fog lefolyni. Angyal Ilkát bevezetik az ünnepi díszben álló társulat elé s a közönség előtt Erdélyi Miklós szinigazgató fogja üdvözölni és átadja a társulat és a város közönségének ajándékát. Majd a Színészegyesület s a különböző társulatok üdvözlései fognak elhangzani, közben a váradi szinügyi bizottságé is.

A bizottság — miután megnyugtatta őket az igazgató, hogy nem kell valami nagy orációt kivágni — Juricskay Barnát bízta meg a babérkoszoru átadásával.

Végül a Psylander szereplése került szőnyegre. A nagy moziszinész két napon át fog játszani, naponta kétszer. Egy játékért 1000 koronát kap. A helyáratat 50 százalékkal emelte fel a bizottság. Vagy 18 és 19-én, vagy 19-én és 20-án lesz Nagyváradon. Az egyik előadás délután kezdődik, a másik pedig este.

Törvény a becsület védelméről.

Balog Jenő igazságügyminiszter a képviselőházban tartott egyik legutóbbi beszédében bejelentette, hogy törvényjavaslatot készített a becsület fokozottabb védelméről. Mint értesülünk dr Lengyel Aurél, az igazságügyminiszteriumba beosztott királyi járásbíró már elkészítette a törvényjavaslat tervezetét, amely legközelebb a minisztertanács elé kerül.

A tervezet a büntetőtörvénykönyvnek a rágalmozás és becsületsértésre vonatkozó szakaszai helyett új rendelkezéseket állít fel és felemeli a rágalmozás és becsületsértés esetében kiszabandó büntetéseket. Részletesen körülírja a becsület fogalmát és külön rendelkezéseket foglal magában a sajtó, a falragaszok és a magánúton elkövetett rágalmozás és becsületsértés eseteire. Szabályozza a becsületsértések esetében megengedhető bizonyítást és — mint halljuk — a bizonyítás általános szigoritása mellett különösen szűk körre korlátozza a családi ügyekkel vonatkozásban levő ügyekben a valódiság bizonyítását. Ez a törvény a párba j mániának is nyakát fogja szegni.

A községi iskolák fejlesztése.

Az iskolaszék ülése.

Tegnap délután tartotta Nagyvárad város ujonnan alakult iskolaszéke első ülését, amelyen az elnök hosszabb beszédben adott kifejezést annak, hogy iskoláink nem fejlődtek kellő módon s ezt, mint a jövő programját tűzte ki célul.

Dr Thury László elnök megnyitó beszédében rezignációval emlékezett meg arról, hogy részben a gazdasági válság miatt, a községi iskolák alig haladtak előre. Míg a közegészségi stb. intézmények szinte gőzerővel haladnak, addig az iskolaszék törekvései a lefolyt ciklusban nem jutottak előre. Rámutat, hogy a hegyen nincs iskola, az iskolaorvosi intézmény holt pontra jutott, Csillagvárosban csak 2 osztályú iskola van; a polgári iskola sem mutat haladást; az újjáépítési polgári leányiskola alkalmatlan helyiségben van, a szükséges felső leányiskola és a gazdasági iskola nem létesül. Megragadja az alkalmat, hogy ezekre rámutasson; ez legyen intő szó, hogy ha a város gazdasági helyzete javul, sarkunkra kell állnunk s nem szabad hagyni, hogy ezek a dolgok háttérbe szorítottassanak, míg iskoláink a kultúra magaslatára nem emelkednek. Ez kifélé is szól, hogy az iskolaszék nem mulasztja el ezeket követelni. Kéri, hogy teljes ambícióval, kötelességtudással álljanak az elnökség mellé s követeljék ki azokat, amelyeket már sürgetnek s amelyekre szükségünk van.

Ezután a napirenden lévő ügyekre tértek át.

A szokásos jelentések után bemutatották a miniszteri leiratát, hogy a polgári iskolánál a megüresedett rajztanítói állás betöltését, csak mint segédtanítói állást engedélyezi. Tudomásul vették s az állás betöltését júniusra halasztották.

A polgári fiú és leányiskolánál kért 4—4 tanítói állás helyett csak 3—3 állás rendszeresítését engedélyezi a miniszter. — Dacára, hogy a 3—3 állás kevés, a leiratot tudomásul vették s azok betöltését szintén júniusra halasztották.

Az ismétlődő iskolák reformja tárgyában érkezett miniszteri leiratot kiadták tanulmányozás végett a polgári iskolák fejlesztése tárgyában kiküldött bizottságnak.

Az iskolaorvosok létesítésével kapcsolatban örömmel fogadták a gyermektanulmányi társaság ajánlatát, hogy amíg az orvosi állásokat szervezik, ellátják a tanulók orvosi vizsgálatát. Kimondották azonban, hogy ezzel az állások szervezését nem engedik elhalasztani.

Sulyok István ref. esperes megkereste az iskolaszéket, az április, május, szeptember és október hónapokban vasárnap délutánonként tartandó gyermek isteni tiszteletekre vezessék el a tanítók a gyermekeket. Dacára, hogy az igazgatók eddig is eleget tettek a kérelemnek, az esperes kérését ajánlják a csoportigazgatók figyelmébe.

Hosszu vita keletkezett Nagy Dezső tanító azon beadványa felett, melyben kéri, hogy az orth. izrael. tanulók részére ne tartanak vasárnap délután hittanórákat, hanem azt más időre osszák be.

Elnök indítványt tesz, hogy a beadvány értelmében fejezze ki óhaját az iskolaszék az orth. izr. hitközségnél.

Gábel Jakab felemeltette, hogy ösmeri a viszonyokat s a hitközség nem képes eleget tenni az óhajnak, mert nincs elég hitoktató.

Többek hozzászólása után 8 tag az elnök indítványa mellett, 8 ellene szavazott s így az elnök döntött a saját indítványa mellett.

Apróbb ügyek elintézte után az ülés véget ért.

A Nagyvárad-i Iparvédő Egyesület megalakítása.

Küldöttség a főispánnál.

*

A nagyvárad-i Ipartestületi Asztaltársaság már régen felvetette azt az eszmét, hogy igen jó volna, ha Nagyváradon alakulna egy oly egyesület, mely az iparosok érdekeit védelmezné és magát az ipart is fejlesztené.

Ez az annyira hasznos és égető kérdés most aztán nagy lépéssel jutott előre és már közeleg a megvalósulás felé. Ugy hogy amely kérdés először csak az asztaltársaság szóbeszéd tárgya, kedvenc eszméje volt, most már a nyilvánosság elé jutott.

A nagyvárad-i iparosság vezérferfia, névszerint Czeglédy Jeremiás, Szabó Károly, Lebovits Rudolf, Cser János, ifj. Mónus Sándor, Tátray Sándor, Szántó Dezső, Spitzer Benjamin és Ungerleider Mór, továbbá dr Dajka Endre rendőrkapitány, iparhatósági biztos és Dévald László ipartestületi titkár tegnap d. e. 10 órakor tisztelegtek Hlatky Endre főispánnál.

A küldöttség nevében Czeglédy Jeremiás ipartestületi elnök felkérte a főispánt, hogy vezesse az egyesület megalakítására irányuló mozgalmakat. Bejelentette, hogy dr Dajka Endre rendőrkapitány már elkészítette a megalakulandó egyesület alapszabályait és hogy a megalakuláshoz szükséges minden más munkát is teljesen elkészítettek.

A főispán örömet fejezte ki a sokatigéző mozgalom megindítása felett és lelkes támogatását szívesen megígérte.

A főispán azután még hosszasan elbeszélgetett a küldöttség tagjaival és kijelentette, hogy majd legközelebb össze fog hívni egy értekezletet, amelyen az egyesület alapítására vonatkozó módokat legkisebb részleteit is alaposan megvitatják s megbeszélnek.

Igy aztán már csak rövid idő kérdése és meg fog alakulni az új egyesület a „Nagyvárad-i Iparvédő és Iparfejlesztő Egyesület”.

Mindenesetre elismerés illeti az ipartestületi asztaltársaságot, mely a saját kebelében felvetett először kis, de nagyra hivatott eszmét annyira fejlesztette, hogy a fejlődés mai stádiumában mintegy előre is már megalakultnak tekinthetjük azt az egyesületet, mely hivatva lesz a kisemberek, a kisiparosok érdekeit és munkakörét megvédeni.

A nagyvárad-i üzletvezetőség.

Ezer kilométer vonalat csatolnak Nagyváradhoz.

Kisebbség lesz az aradi üzletvezetőség. Az aradiak mozgalmá

A mikor a múlt évben a kormány elhatározta, hogy 1914. augusztus elsejével Nagyváradon új államvasuti üzletvezetőséget létesít, nyilvánvaló volt már, hogy az új üzletvezetőséghez tartozó vonalakat az eddigi üzletvezetőségekből fogják kiszakítani és elsősorban az aradi üzletvezetőség kisebbedik és veszít jelentőségéből a nagyvárad-i létesítésével. Így is történt.

A Nagyvárad—Szajol—Gyula—Simontornya, Kisujszállás—Dévaványa, Pusztahollód—Kötegyán

vonalkat elveszik az aradi üzletvezetőségtől, amely ezáltal eddigi területének majdnem a harmadára redukálódik, amennyiben

az eddigi 1600 kilométer helyett csak hatszáz kilométerre terjednek ki a vonalai.

A kikapcsolt vonalak mentén számos jelentős város van, így Nagyvárad, Nagyszalonta, Gyula, Kisujszállás, Karcag, Törökszentmiklósi, Belényes és ezeknek elvesztése által az aradi üzletvezetőség jelentéktelenné és kicsivé válik, úgy hogy a vasutügyek terén még Nagyvárad is előbb lesz.

Az üzletvezetőség kisebbitése által a megfelelő személyzet is eljön Aradról. Így kilátás van rá, hogy csupán Aradról több mint száz család jön Nagyváradra.

Arad nagyon megfogja érezni ezt a veszteséget és most mozgalmat indított, hogy az elvesztett vonalak helyett újakat kapjon. Az aradi mozgalomnak az a célja, hogy az elvesztett vonalak helyett Szolnok állomása, a szolnok—rákosi, szolnok—hatvani, újszász—jászapáti, szolnok—kiskunfélegyházi, szolnok—ceglédi, pusztatény—hódmezővásárhelyi és mezőtur—orosházi vonalakat csatolják Aradhoz.

Másodszor is elítélve

Az eredménytelen perujítás.

A nagyvárad-i kir. törvényszék esküdt-bírósága ritka érdekességű ügyet tárgyalta négy nap óta Szöllőssy törvényszéki bíró elnökelete alatt. Jogerős ítélettel befejezett ügy került ismét az esküdtbíróság elé. A királyi tábla ugyanis perujítást rendelt el s így került ismét tárgyalás alá egy rablási per, amelynek vádlottjai az elítéltek daróc-zubonyában jelentek meg a másodszori főtárgyaláson.

Az eset maga annak idején nagy szenzáció volt. Három oláh ember 1911 december hó 11-én Váradszentmárton határában megtámadott és kirabolt egy tasádfői asszonyt Dukrét Lajosnét, aki Zrugye Flóra fuvarns társaságában egy szekéren igyekezett hazafelé.

A nagyvárad-i kir. törvényszék esküdt-bírósága még 1912. őszén tárgyalta az ügyet. A vádlottak: Bungó Demeter, Mohán György és Bungó Vaszali, akik azonban mindent tagadtak. Kijelentették, hogy ők csak a rablás megtörténte után értek oda, amikor hallották a segítségért kiáltást.

Ezzel szemben a főtárgyalás adatai a következőket igazolták:

Dukrét Nagyváradról igyekezett haza.

Ez a három almamezői ember is bent volt Váradon és tudták, hogy az asszony, aki a vásárban volt, súlyos szűzakkal megrakodva tér haza. Este azután a szentmártoni határban rátámadtak Dukrétára. Az asszony fegyverét használta, rálőtt Bungó Demeterre, aki kicsavarta Dukrété kezéből a revolvert és kétszer az asszonyra lőtt. Az asszony súlyos sérüléseket szenvedett. A támadás után elvették Dukrété készpénzét.

Az első főtárgyaláson a vádlottak tagadtak. Azt állították, hogy Dukrété mindenük nélkül lőtt rájuk, s ők csak védekeztek. A bizonyítékok azonban kétségtelenül igazolták, hogy rablás történt és hogy a három oláh ember volt a tettes.

A bíróság az esküdték verdiktje alapján Bungó Demetert 5 évi, Mokán Györgyöt 3 évi é Bungó Vaszalit 4 évi fegyházra ítélte.

Az elítéltek semmisségi panaszt jelentettek be az ítélet ellen. A Kuria azonban elutasította a semmisségi panaszokat, az ítélet jogerőssé vált s a vádlottak a nagyenyedi fegyházban megkezdték büntetésük leülését.

De így sem nyugodtak meg. Dr Bárdos Imre védőjük útján perujtásért folyamodtak. A törvényszék a kérelmet elutasította, a kir. tábla azonban elrendelte a perujtást. Így került az ügy ismét a törvényszék elé.

Az esküdték azonban a négy napos tárgyalás után ismét bűnösöknek mondták ki a vádlottakat, mire az esküdtbíróság az előző ítéletet helyben hagyta.

Az elítéltek ismét semmisségi panaszt jelentettek be.

Aki hónapok óta pumbolásból él.

A nevelőnők réme.

*

Princz Carolin Bécsből jött Nagyváradra, ahol egy előkelő családnál nevelőnői állást kapott. A család tagjai állítólag durván bántak vele, a miért a szép szőke Princz Carolin elhagyta az állását.

Körözs-utca 22. számú házban egy idős asszonynál vett magának lakást és a megtakarított pénzéből élt. Gondolta, mire elfogy a pénze akkorra majd csak kap valahol állást. Eközben megismerkedett egy Ungár Ignác nevű facér kereskedősegéddel. A kereskedőség valódi keleti típus és a leány ezért is, meg azért is hogy egyforma pénztelenséggel illette őket a sors, beleszeretett a fiuba.

Ungár Ignácot a körülmények ilyen összejárásán szintén szerelemre lobbantotta.

Természetesen ostromolni kezdte Ungár a leányt, házasságot, fényes, gond nélkül életet, selyem ruhákat és ékszereket ígért neki. Princz Carolin azonban hajthatatlan maradt. A keleti típusu fiatalember minden kísérlete kárba veszett.

Élni azonban csak úgy lehet, ha pénz van hozzá, Princz Carolinnak pedig nem volt. Először is a házbérrel maradt adós. Az öreg néni keze hiába kérte mindennap a hátra lévő 22 koronát, kilakoltatni pedig nem mert, mert akkor meg épen nem kapta volna meg a követelését.

Princz Carolin a többi nevelőnőkhöz fordult segélyért. Két-három koronát kért tőlük kölcsön. A kolleganők szívesen segítettek Carolin, de mikor már nagyon sokszor előfordult, a pillanatnyi zavarokból való kihúzás iránti kérelem, megunták a dolgot. Elutasították, vagy csak nagyon hosszú könyörgés után szánták meg.

Tegnap aztán betelt a bohár. A nagyvárad-i nevelőnők panaszt tettek a rendőrségen Princz Carola ellen. Kolontáry János rendőrfogalmazó elé került az ügy. Tapintatosan értésére adta a lánynak, hogy így élni, munka nélkül tengődni, az új törvény értelmében nem szabad. Udvariisan felszólította, hogy lehetőleg azonnal hagyja el a várost.

Princz Carolinnak azonban egy fillérje sem volt, kölcsön sem kaphatott volna senkitől. A törvényt azonban be kell tartani és Princz Carolina, a bécsi szőke leány toloncuton kerül vissza az osztrák fővárosba.

Megyei mozgalom a közpénzek elhelyezéséért.

A margitai akció. — Küzdelem a kivándorlás ellen.

A vármegye közpénzeinek elhelyezése körül valóságos küzdelem fejlődött ki a legutóbbi megyegyűlés alkalmával. Minden várad-i, sőt még vidéki takarékpénztár is akart részesedni bizonyos betétekben, aminek aztán az lett az eredménye, hogy a márciusi közgyűlésen újra kell tárgyalni az ügyet s új határozatot kell hozni. Az ügy tárgyalása előreláthatólag most is oly szenvedélyes mederben fog folyni, mint legutóbb. Sőt a helyzetet komplikálni fogja egy újabb még pedig nagyon komoly aspiráns, az országos központi hitelszövetkezet. A szövetkezet aspirációját súlyosítja az, hogy nem is maga az intézmény, hanem a vármegye gazdaközönsége, a községek és a főszolgabírók ajánlják a vármegye figyelmébe.

Az ügy maga Margitáról pattant ki és pedig Halász Elemér főszolgabírótól. Legutóbb a járási értekezlet alkalmával ugyanis tárgyalás alá került többek között a belügyminiszter rendelete is, melyben a kivándorlás elleni küzdelemre hívta fel a vármegye vezető tisztviselőit. Halász Elemér a kivándorlás csökkentésének egyedüli hathatós eszközt abban látja, ha a községek anyagi boldogulását előmozdítjuk.

A főszolgabíró számot vetett azzal, hogy az anyagi boldoguláshoz pénz, nagyon sok pénz kell, ami pedig nincs. Alapos megfontolás és a két legutóbbi szomorú gazdasági év azonban megmutatta, hogy hogyan kell és lehet minden nagyobb megterhelés nélkül a községek anyagi jólétét előmozdítani. A tapasztalatok alapján a főszolgabíró indítványára elhatározták, hogy teljes aparáttal akcióba lépnek.

Elsősorban fő feladatnak tekintik a gazdasági hitelszövetkezetek megalakulását. A margitai járás minden olyan községében, ahol tehát hitelszövetkezet még nem volna, meg fogják alakítani. A szövetkezetben a községeknek, mint erkölcsi testületeknek megfelelő üzletrészeket kell jegyezniük. A községi pénzalapokat nem idegen helyeken, idegen pénzintézetekben kell elhelyezni, hanem a hitelszövetkezetnél.

A vidéki hitelszövetkezetek tulajdonképpen tagjai a központi hitelszövetkezetnek, melyből annyi összegű kölcsönt kaphatnak a tagok, mint a mennyi betéttel, illetve üzletrészszerrel szerepelnek a községek. A községeknek tehát érdekükben áll, hogy mi-

A nagyváradai üzletvezetőség.

Ezer kilométer vonalat csatolnak Nagyváradhoz.

Kisebbség lesz az aradi üzletvezetőség. Az aradiak mozgalmá

A mikor a múlt évben a kormány elhatározta, hogy 1914. augusztus elsejével Nagyváradon új államvasuti üzletvezetőséget létesít, nyilvánvaló volt már, hogy az új üzletvezetőséghez tartozó vonalakat az eddigi üzletvezetőségekből fogják kiszakítani és elsősorban az aradi üzletvezetőség kisebbségébe és veszt jelentőségéből a nagyváradai létesítésével. Így is történt.

A Nagyvárad—Szajol—Gyula—Simentornya, Kisujszállás—Déványa, Pusztahollód—Kötegyán

vonalat elveszik az aradi üzletvezetőségtől, amely ezáltal eddigi területének majdnem a harmadára redukálódik, amennyiben

az eddigi 1600 kilométer helyett csak hatszáz kilométerre terjednek ki a vonalai.

A kikapcsolt vonalak mentén számos jelentős város van, így Nagyvárad, Nagyszalonta, Gyula, Kisujszállás, Karcag, Török-szentmiklós, Belényes és ezeknek elvesztése által az aradi üzletvezetőség jelentéktelenné és kicsivé válik, úgy hogy a vasutügyek terén még Nagyvárad is előbb lesz.

Az üzletvezetőség kisebbsége által a megfelelő személyzet is eljön Aradról. Így kilátás van rá, hogy csupán Aradról több mint száz család jön Nagyváradra.

Arad nagyon megfogja érezni ezt a veszteséget és most mozgalmat indított, hogy az elvesztett vonalak helyett újakat kapjon. Az aradi mozgalomnak az a célja, hogy az elvesztett vonalak helyett Szolnok állomása, a szolnok—rákosi, szolnok—hatvani, újszász—jászapáti, szolnok—kiskunfélegyházi, szolnok—ceglédi, pusztatenyő—hódmezővásárhelyi és mezőtúr—orosházi vonalakat csatolják Aradhoz.

Másodszor is elítélve

Az eredménytelen perújítás.

A nagyváradai kir. törvényszék esküdt-bírósága ritka érdekességű ügyet tárgyalat négy nap óta Szöllőssy törvényszéki bírónöklete alatt. Jogerős ítélettel befejezett ügy került ismét az esküdtbíróság elé. A királyi tábla ugyanis perújítást rendelt el s így került ismét tárgyalás alá egy rablási per, amelynek vádlottjai az elítéltek daróc-zubbonnyában jelentek meg a másodszori főtárgyaláson.

Az eset maga annak idején nagy szenzáció volt. Három oláh ember 1911 december hó 11-én Váradszentmárton határában megtámadott és kirabolt egy tásádfői asszonyt Dukrét Lajosnét, aki Zrugye Flóra fuvarns társaságában egy szokéren igyekezett hazafelé.

A nagyváradai kir. törvényszék esküdt-bírósága még 1912. őszén tárgyalta az ügyet. A vádlottak: Bungó Demeter, Mohán György és Bungó Vaszali, akik azonban mindent tagadtak. Kijelentették, hogy ők csak a rablás megtörténte után értek oda, amikor hallották a segítségért kiáltást.

Ezzel szemben a főtárgyalás adatai a következőket igazolták:

Dukrét Nagyváradról igyekezett haza.

Ez a három almamezői ember is bent volt Váradon és tudták, hogy az asszony, aki a vásárban volt, súlyos szűzakkal megrakodva tér haza. Este azután a szentmártoni határban rátámadtak Dukrétre. Az asszony fegyverét használta, rálőtt Bungó Demeterre, aki kicsavarta Dukrét kezéből a revolvert és kétszer az asszonyra lőtt. Az asszony súlyos sérüléseket szenvedett. A támadás után elvették Dukrét készpénzét.

Az első főtárgyaláson a vádlottak tagadtak. Azt állították, hogy Dukrét minden ok nélkül lőtt rájuk, s ők csak védekeztek. A bizonyítékok azonban kétségtelenül igazolták, hogy rablás történt és hogy a három oláh ember volt a tettes.

A bíróság az esküdtök verdiktje alapján Bungó Demetert 5 évi, Mokán Györgyöt 3 évi és Bungó Vaszalit 4 évi fegyházra ítélte.

Az elítéltek semmisségi panaszt jelentettek be az ítélet ellen. A Kuria azonban elutasította a semmisségi panaszokat, az ítélet jogerőssé vált s a vádlottak a nagyenyedi fegyházban megkezdték büntetésük leülését.

De így sem nyugodtak meg. Dr Bárdos Imre védőjük útján perújításért folyamodtak. A törvényszék a kérelmet elutasította, a kir. tábla azonban elrendelte a perújítást. Így került az ügy ismét a törvényszék elé.

Az esküdtök azonban a négy napos tárgyalás után ismét bűnösöknek mondták ki a vádlottakat, mire az esküdtbíróság az előző ítéletet helyben hagyta.

Az elítéltek ismét semmisségi panaszt jelentettek be.

Aki hónapok óta pumbolásból él.

A nevelőnök réme.

*

Princz Carolin Bécsből jött Nagyváradra, ahol egy előkelő családnál nevelőnői állást kapott. A család tagjai állítólag durván bántak vele, a miért a szép szőke Princz Carolin elhagyta az állását.

Körözs-utca 22. számú házában egy idős asszonynál vett magának lakást és a megtakarított pénzéből élt. Gondolta, mire elfogy a pénze akkorra majd csak kap valahol állást. Eközben megismerkedett egy Ungár Ignác nevű facér kereskedősegéddel. A kereskedősegéd valódi keleti típus és a leány ezért is, meg azért is hogy egyforma pénztelenséggel illette őket a sors, beleszeretett a fiúba.

Ungár Ignácot a körülmények ilyen összejátszása szintén szerelemre lobbantotta.

Természetesen ostromolni kezdte Ungár a leányt, házasságot, fényes, gond nélkülű életet, selyem ruhákat és ékszereket ígért neki. Princz Carolin azonban hajthatatlan maradt. A keleti típusu fiatalember minden kísérlete kárba vesztett.

Élni azonban csak úgy lehet, ha pénz van hozzá, Princz Carolinnak pedig nem volt. Először is a házbérrel maradt adós. Az öreg néni keze hiába kérte mindennap a hátra lévő 22 koronát, kilakoltatni pedig nem merte, mert akkor meg épen nem kapta volna meg a követelését.

Princz Carolin a többi nevelőnőkhöz fordult segélyért. Két-három koronát kért tőlük kölcsön. A kolleganők szívesen segítettek Carolát, de mikor már nagyon sokszor előfordult, a pillanatnyi zavarokból való kihúzás iránti kérelem, megunták a dolgot. Elutasították, vagy csak nagyon hosszú könyörgés után szánták meg.

Tegnap aztán betelt a bohár. A nagyváradai nevelőnők panaszt tettek a rendőrségen Princz Carola ellen. Kolontáry János rendőrfogalmazó elé került az ügy. Tapintatosan értésére adta a lánynak, hogy így élni, munka nélkül tengődni, az új törvény értelmében nem szabad. Udvariisan felszólította, hogy lehetőleg azonnal hagyja el a várost.

Princz Carolinnak azonban egy fillérje sem volt, kölcsön sem kaphatott volna senkitől. A törvényt azonban be kell tartani és Princz Carolina, a bécsi szőke leány toloncúton kerül vissza az osztrák fővárosba.

Megyei mozgalom a közpénzek elhelyezéséért.

A margitai akció. — Küzdelem a kivándorlás ellen.

A vármegye közpénzeinek elhelyezése körül valóságos küzdelem fejlődött ki a legutóbbi megyegyűlés alkalmával. Minden váradai, sőt még vidéki takarékpénztár is akart részesedni bizonyos betétekben, aminek aztán az lett az eredménye, hogy a márciusi közgyűlésen újra kell tárgyalni az ügyet s új határozatot kell hozni. Az ügy tárgyalása előreláthatólag most is oly szenvedélyes mederben fog folyni, mint legutóbb. Sőt a helyzetet komplikálni fogja egy újabb még pedig nagyon komoly aspiráns, az országos központi hitelszövetkezet. A szövetkezet aspirációját súlyosbítja az, hogy nem is maga az intézmény, hanem a vármegye gazdaközönsége, a községek és a főszozolgabírók ajánlják a vármegye figyelmébe.

Az ügy maga Margitáról pattant ki és pedig Halász Elemér főszozolgabírótól. Legutóbb a járási értekezlet alkalmával ugyanis tárgyalás alá került többek között a belügyminiszter rendelete is, melyben a kivándorlás elleni küzdelemre hívta fel a vármegye vezető tisztviselőit. Halász Elemér a kivándorlás csökkentésének egyedüli hathatós eszközét abban látja, ha a községek anyagi boldogulását előmozdítjuk elő.

A főszozolgabíró számot vetett azzal, hogy az anyagi boldoguláshoz pénz, nagyon sok pénz kell, ami pedig nincs. Alapos megfontolás és a két legutóbbi szomorú gazdasági év azonban megmutatta, hogy hogyan kell és lehet minden nagyobb megterhelés nélkül a községek anyagi jólétét előmozdítani. A tapasztalatok alapján a főszozolgabíró indítványára elhatározták, hogy teljes aparáttal akcióba lépnek.

Elsősorban fő feladatnak tekintik a gazdasági hitelszövetkezetek megalakulását. A margitai járás minden olyan községében, ahol tehát hitelszövetkezet még nem volna, meg fogják alakítani. A szövetkezetben a községeknek, mint erkölcsi testületeknek megfelelő üzletrészeket kell jegyezniük. A községi pénzalapokat nem idegen helyeken, idegen pénzintézetekben kell elhelyezni, hanem a hitelszövetkezetben.

A vidéki hitelszövetkezetek tulajdonképpen tagjai a központi hitelszövetkezetnek, melyből annyi összegű kölcsönt kaphatnak a tagok, mint a mennyi betéttel, illetve üzletrésszel szerepelnek a községek. A községeknek tehát érdekükben áll, hogy mi-

nél nagyobb legyen a központ pénz-állománya.

A központ betéteinek növelése legjobban a közpénzek elhelyezése által érhető el. Ezért kimondták a margitaiak, hogy meggyeszerzte mozgalmat indítanak, hogy a vármegye közpénzeit a központi szövetségben helyezze el a törvényhatóság. A margitai mozgalom vezetői rámutatnak arra, hogy a lefolyt két év alatt 2490 vidéki hitelszövetkezetből egyetlen egy sem rendült meg, míg ellenben nem egy pénzintézet ment teljesen tönkre, vagy vált beteggé. A vidéki gazdaközönség ma is és még évekig fogja nyögni a pénzintézetek szomorú helyzetét. Csupán azok nem érzik meg a rettenetes krízis hatását, akik a hitelszövetkezeteknél voltak érdekelve. Érdeke tehát mindenkinek, hogy a hitelszövetkezeteket megfelelő módon és eszközökkel támogassák.

A margitai mozgalom vezetői már elárastották az egész vármegyét hasonló célú felhívásokkal és arra kérik a főszoibabírákat, hogy járásaik nevében még március 1 előtt tegyék meg előterjesztésüket a törvényhatóságához. A margitai mozgalom komoly feladat elé állította a vármegyét, mert a hitelszövetkezet támogatása mellett van egy belügyminiszteri rendelet is, amelyben világosan kimondja, hogy a megye közpénzeit a központi hitelszövetkezetben kell elhelyezni.

A vármegyén nagy érdeklődéssel tekintenek a márciusi közgyűlés elé, melynek kétségtelenül a közpénzek elhelyezése lesz a legérdekesebb tárgya.

HIREK

Radnai püspök kitüntetése.

A káptalan üdvözlése.

Röviden már megemlékeztünk arról az öröndetes tényről, hogy a legmagasabb királyi kegy Radnai Farkas beszterezebányai megyés püspököt valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki.

Az egyházfeljedelem magas kitüntetése bizonyára országsszerzte őszinte örömet kelt s ez az öröm még bensőbb, még inkább szívből fakad nálunk, megyénkben és városunkban, amelynek falai között kora gyermek-ségétől élt; ahol közvetlen tanui voltunk annak a nemes tulajdonoknak, amelyek ékesítik; annak a kiváló szívjósnak, amelynek melegét oly bőségesen érezi hiveinek sokasága.

A tisztelet és szeretet kimagasló személye iránt impozáns módon nyilvánul meg azokból az üdvözlő táviratokból és üdvözlő levelekből, amelyekkel Nagyváradról felkeresték a kitüntetett egyházfeljedelmet, a legfelsőbb elismerés megnyilatkozása alkalmából. Az első üdvözlő táviratot Nagyváradról dr. Belopotoczky Kálmán v. b. t. t., nagyprópost küldte a káptalan nevében, amelynek 15 évig volt becsült és tisztelt tagja s ahonnan királyi őfelsége a beszterezebányai egyházmegye élére állította s ahol azóta hiveinek igazi főpásztora, jótevője.

Viselje magas méltóságát boldog megelégedésben, hiveinek, papjainak szeretetétől környezve hosszú évek során át.

Tavaszi tévedések.

A nap lebukott a földre,
Arany ömlik most minden hölgyre
Egy színésznő a téren áthalad,
Arany rajta a ruha és kalap.

Jön a villamos, olyan édes,
Arany az orra és nem véres,
A szép rendőrtisztek mind azt hiszik,
Hogy minden arany most, ami fénylik.

A baka nekik is szalutál,
Pedig már tudhatná a számár,
Hogy ezért a tisztek mily dühösek
Mert nekik meg a rőndér tiszteleg.

Egy ügyvéd a nyuzott klienssel
Az utcasarkról épp most tünt el,
Viszi szegényt be az irodába,
Aranybányának hívják ezt máma.

A napon egy kövér ur olvad,
Megijedtek »guta úti« szóltak,
S nem tudták meg soha sem, hogy ki volt,
Mert a járdán nem volt csak egy zsirfolt.

(p. j.)

* Fráter Barnabás elutazott.

Fráter Barnabás alispán tegnap Érselemdre utazott.

*** A Kath. Kör közművelődési estélye.** Ma kezdi meg a nagyváradai Katholikus Kör a nagybőjt folyamán tartani szokott közművelődési estélyeinek a sorozatát. Az estélyeket, amelyek mindenkor pontban fél hat órakor kezdődnek, saját új dísztermében rendezik a Kör. A mai estély műsora a következő:

a) A legfontosabb kérdések. Előadja dr. Vucskics Gyula.

b) Chopin: Concert etude C moll, Liszt: Etude de concert. Chopin: Valse e moll. Zongorán: Varró Zsófia.

c) Gróf Széchenyi István és Pascal valóságossága. Előadja: Kozáry Gyula.

A Kör vezetősége kéri a közönséget, hogy felöltött a Kath. Kör fűtött ruhatárában helyezze el.

* 80000 koronát be kell fizetni.

Az állammal kötött szerződés értelmében Nagyvárad városa évenként 8000 koronával köteles a dologi kiadásokon kívül hozzájárulni a nagyváradai állami főreáliskola fenntartásához. A város azonban már évek óta nem fizette a hozzájárulást s így a város tartozása 56,000 koronára szaporodott. Nagyvárad város törvényhatósága dr. Hoványi Géza indítványára elhatározta, hogy deputációban kéri fel a kultuszminisztert, hogy úgy az 56,000 K felszaporodott tartozást, mint az ezutáni évi hozzájárulást engedje el. A deputációnak azonban nem lett eredménye. Tegnap leérkezett a miniszter leirata, amely szerint az ország jelenlegi pénzügyi helyzete folytán sem az 56000 koronát, sem az évi hozzájárulást nem engedheti el, hanem felhívja a várost, hogy az egész összeget legkésőbb május 1 ig fizesse be a kir. adóhivatálnál a város. Jól nézünk ki!

*** A megyei szakosztályok megalakulása.** Biharvármegye törvényhatósága a legutóbbi közgyűlésen 80 tagot választott az állandó választmányba. A választmány tagjai szombaton délelőtt tartanak értekezletet, amelyen megalakítják az egyes szakosztályokat. A szombati ülésen teljesen újjáalakulnak a szakosztályok.

*** A kamara részvétirata.** A debreceni véres merénylet tudvalevőleg a kereskedelmi és iparkamara épületében történt, amelynek egy részét teljesen újból kell építeni. A kamara elnöksége a szerencsétlenségről átiratban értesítette a nagyváradai kereskedelmi és iparkamarát s egyben megküldte azokat a debreceni lapokat, amelyekben a rémitő büntény leírása megjelent. A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara elnöksége a debreceni kamarának meleghangú átiratban fejezte ki részvétét. Kamaránk részvétirata a következő:

Tekintetes Társkamara!

Nincs szavunk ama mélységes megdöbbenés kifejezésére, mellyel a görög kath. magyar püspökség ellen elkövetett merénylet folytán a t. Társkamarat ért nehezen pótolható veszteségről értesültünk. Az első híreknek hinni is alig mertünk, mert elképzelhetetlennek tartottuk, hogy akadjon oly minden emberi érzésből kivetkőzött gonosztevő, aki politikai, vagy vallási elvakult örületében a legalálvalóbb alatomossággal törjön nagyérdemű emberek élete és nagyceļu intézmények vagyona ellen. Nem hihettük, hogy akadjon vakmerő kéz, mely reszketés nélkül nyuljon ki ártatlan emberek vérenek tömeges kiontására, csakhogy véráldozatot mutasson be a tévutra vezetett lelkiismeret oldalán.

Értjük az egész ország feljajdulását. át-érezzük a Testvér kamara fájdalmát, mellyel pompás székházának romjai fölött áll és amikor résztvevő szavakkal közeledünk a porfelleget romokhoz, magunkkal visszük a vigasztalás szavát és bizton reméljük, hogy a vezetőség bölcs intézkedése és szívós kitartása lehetővé teszi a mérhetetlen veszteségnek ha nem is feledését, de szerencsés pótolását.

Nagyvárad, 1914. február 26-án.

A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara:

Dr. Moskovits József, Dr. Sarkadi Lajos,
elnök. titkár.

*** Országos zarándoklás.** Tavasszal az Országos Katholikus Szövetség ez évben is nagyszabású országos zarándoklás vezetését tervezi Rómába. Az erre vonatkozó első felhívást már kibocsátotta és ennek nyomán élénk érdeklődés mutatkozik a katolikus társadalom minden rétegében. Legközelebb az utitervet már teljes részletességgel elkészítik és az ország valamennyi plébániája útján közzéteszik. A zarándoklás, amely Budapestről május 15-e körül indul, Szmercsányi Lajos dregri érsek vezeti. Ezzel kapcsolatosan Szent Ferenc III. rendje a Lourdesi kegyhelyre is elzarándokol és Rómában csatlakozik a többiekhez.

*** Előadás vetített képekkel Salonikiról.** Értesítjük az érdeklődő közönséget, hogy dr. Schneider Sándor a magyar kir. kereskedelmi Muzeum kiváló levelező-jének felolvasása Salonikiról nem svasárnap március hó 1-én, hanem szerdán március hó 4-én lesz megtartva.

*** Lopások mindenütt.** A Kolozsvári-utca 24. szám alatt lakó Neumann Izsákné bezárt pincéjéből a múlt éjjel körülbelül 60 kiló káposztát és fáskamrájából 10 mázsa vágott fát ismeretlen tettes ellopott. Kéri az ismeretlen tettes kinyomozását és megbüntetését. — Gazdovits Flóráné Templom-utca 20. szám alatt lakó magánzónó ismeretlen tettes ellen feljelentést tett, mert az udvaráról 11 korona értékű hasábfát ellopott. — Kiss Károly helyi lakos magánzó, ismeretlen tett ellen feljelentést tett, mert a Nagysötétágban levő szőlőben pajtája és lakása ajtaját álkulescsal kinyitotta. A konyhából, kamrából és a szobából 30 liternyi paszulyt, 50 pakli dohányt 50 darab hosszú szivart, 10 darab magyar cigarettát, s körülbelül 200 korona értékű

edényt és ruhaneműeket magával vitt. A szomszédok állítása szerint folyó hó 19-én világszágot láttak este 8-9 óra tájban. Valószínű, hogy ez időben történt a lopás.

† **Hunyady József.** Hunyady József, a Szigligeti Színház kitűnő művésze az éjjel egy órakeren meghalt. A halál oka szívszélhűtés.

* **A képvásár.** Előre látható volt, hogy a közönség rendkívül melegen pártfogásába veszi *Guttman* Izso képeit. A Waiszlovits házban levő kiállításon tömegesen törtennek vételek. Az anyag igen gazdag és választékos. Ma még nyitva lesz a kiállítás, azért ajánlatos, hogy aki diszítani akarja otthonát művészi képekkel, az siessen ma venni.

* **A debreceni merénylet a Vigadóban.** A mozi-technika hihetetlen gyorsaságát és tökélyét jellemzi a Vigadó mozgósínház mai nagy szenzációja. Helyszíni felvételek alapján megszerezték és bemutatják ma a debreceni rémes bombamerényletet. Láthatjuk a szétroncsolt palotát, az áldozatok kiszédését a romok alól és a hármastemetést. Emellett hat különféle újdonság van műsoron. Kiemelendő „A gyám” című 3 felvonásos modern dráma.

* **Tavaszi újdonságok megérkeztek** a legujabb angol és francia fűzőkben. Gummi trikók, fűzők, haskötők, egyenestartók, melltartók, fűzővédők szolid árban Mlle JULIETTE fűző-különlegességek termében, Színház-utca 4. Emke mellett. Telefon 8-27.

* **Ritók Zsigmond-utca 21. szám** alatt 5 szoba, 2 előszoba, fürdőszoba, konyha, kamara és eselédshobából álló lakás május elsejére bérbe kiadó. Jelentkezhetni a Bihar-megyei Takarékpénztárnál.

* **Házvezetőnőnek** ajánlkozik helyben vagy vidéken egy jó családból való fiatal nő, aki főzést és házi teendőket jól érti. Cim megtudható a kiadóhivatalban.

* **Két évi gyakorlattal bíró,** ügyvédi irodai teendőket kifogástalanul végző, kereskedelmi végzett, gyors- és gépirást kitűnően tudó román. kath. urileány ügyvédi irodát keres. „Szerény” jellegre címzett ajánlatokat a kiadóhivatal továbbítja.

* **Eladó házak.** Sal Ferenc-utca 13. szám alatti ház, 6350 négyzetméter telek, mely a Páris-patak beoltozása folytán nagy utcai frontot nyer és így nagy haszonnal kecsgetető biztos jövővel bír, 7 lakással, nagy kert és gyümölcsös, továbbá Ritók Zsigmond-utca 21. szám alatti két ház, jutányos árak és kedvező fizetési feltételek mellett, szabad kézből eladó. Bihar-megyei Takarékpénztár.

* **Ingtatlan eladás.** Nagytelek-utca 31. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes feltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hungária cipőgyár r.t.

x **Báli női atlasz cipők** minden színben és fehér bőr cipők 3 koronáért kaphatók, női chevrau vagy boksz cipők 7 kor., férfi chevrau v. boksz cipők 8 kor., fiu boksz cipő 35-39 számig 7 kor., divatos kemény kalap 4 kor., calosnik, téli cipők, fehérművek, uri divatcikkek legolcsóbban beszerezhetők Feketénél, Szent János-utcán, Kis Pipa vendéglő mellett.

x **Kossuth-utca 2. sz. ház emeletén** egy kétszobás udvari lakás hozzátartozó mellékhelyiségekkel május 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

x **Ossi-tér 14. sz. házban** több lakás és üzlethelyiség minden órán kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztár részvénytársaságnál Kossuth-utca 6.

* **Eladó ház.** Schlauch-tér 12. sz. ház eladó. Értekezhetni ugyanott.

x **Az E. K. A. R. T.** (Egyesült Kereskedelmi- és Automobilszállítási Részvény Társaság) helybeli fiókja luxus és teherautókat szállít az összes felszerelési cikkekben *Szilágyi Dezső-utca 6. sz. a.* nagy raktárt tart. *Telefon: 13-21.* A cégnek *Körház-utca 6. sz. a.* pedig minden tekintetben megfelelő nyilvános garázs és javítóműhelye van szakfelügyelet alatt. *Telefon: 13-52.* Benzin és olaj nagy raktár! A cég felhívja az érdekeltek figyelmét utirányba forduló lámpáira, melyek itt szerezhetők be.

x **Ridzyk József** épület- és műlakatos Nagy-Várad, Beöthy Ödön-utca 1. szám. Javítások gyorsan és pontosan készülnek. Elvállal minden a szakmába vágó épületmunkát a legegyszerűbből a legdiszesebb kivitelig, terv és rajz szerint Szegesselt vasozlopok, üvegházak, vastetők, vasablakok tüzmentes vasajtók, sírkerítések, üzleti vasredőnyök, ablakredőnyök, cégtáblák, takaréktűzhelyek. Lev.-lap hívásra azonnal megjelennek.

POVAZSÁN JÓZSEF

hatóságilag engedélyezett
electrotechnikai vállalata
Nagyvárad, Bazár épület,
színház oldal.

Telefon 525.

Telefon 525

x **FELHIVJUK** a nagyérdemű hölgyközönség szives figyelmét a most megnyílt **Rác és Vass** női divatszalonban készülő eredeti angol kosztüm és felöltőkre. Méréselt árak. Nagy Sándor-u. 17.

x **Kossuth-utca 2. sz. házban** a volt Szihta, valamint Tóth Zsigmond-féle üzlethelyiségek azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

x **Szőllős-utca 12. sz. házban** több egyszoba s mellékhelyiségeiből álló lakás azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztár részvénytársaságnál Kossuth-u. 6.

x **Tavaszi újdonságok** érkeztek UJHELYI ROZA női kalap üzletébe Rimanóczy-utca Royál kávéházzal szemben. Eredeti párisi modellek feltűnő olcsó árban kaphatók Ujhelyi Rózánál Rimanóczy-utca, Kolozsvári palota.

x **ZOMBOR SANDOR** sebész-országos műszer-kötszer és testgyenesítő gépek készítője. Nagyváradon, Nagy Sándor-utca 17. sz. alatt, ahol villanyerőre berendezett műhelyében készít mindenféle fémcsiszolást, nikkelezést és minden e szakmába vágó munkát jutányos árban.

x **Erdekében áll mindenkinek pénzt megtakarítani** ha bevásárlást óhajtott eszközölni a téli idényre, előbb kereste fel az **Ungerleider Salamon** üzletét Szent János-utca 4. szám alatt, a hol férfi, női, gyermek trikók, lélekmelegítő, szövetek, kesztyűk, harisnyák, kamásnik, továbbá esipkék, szallagok, himzések mélyen leszállított árban beszerezhetők.

x **Kossuth-utca 2. sz. alatti** volt Szihta-féle üzlethelyiség 1914. május 1-től kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x **Erdekében áll,** hogy megrendeléseivel felkeresse *Biró László és Tsa* urinői- és papi szabókat. Meglepő olcsó árak. modern szabás, elsőrendű munka Sal Ferenc-utca 17. Telefon 832 sz.

x **Több egyszobás lakás** kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x **Csokoládé Király Rákóczi-ut.** Főüzlet Kossuth-utca Sas palota. Aszódi cukorka és csokoládé különlegességei a legjobbak és legolcsóbbak. Cukorka szakértők tudomására adom, hogy Kugler Gerbeaud bonbonok üzletében bontva is kaphatók budapesti árákkal. Vigyázat fő üzletem Kossuth-utca Sas palota, ajánlom a cukorka vásárló közönségnek, nézze meg 5 nagy szép kirakataimat olcsó gyári árákkal. Cikkeimben sokan utánoznak. Egyideűleg ajánlom Aszódi 8 féle zamatu pörkölt kávéimat, mely ugy izre mint zamatra utánozhatatlan. Kávé pörköldém kora reggeltől késő estig a fogyasztó közönség rendelkezésére áll. Az új kávék, új teák megjöttek és valódi tea-riumok igazán olcsón Telefon számok 635, 610

x **Két jogász sétál a városban,** szemben találják magokat egy régi ismerősükkel Pista barátjukkal, a mint ránéznek feltűnik előttük, a barátjuknak elegáns felöltője van, a melyet hallatlan olcsó árban szerezhet be mindenki *Nagy Sándor* férfi divatruha kereskedésében a *Zöldfa-utcán*, passagő-kapu mellett.

x **Tőlgyszőlőkaró** hegyezett, hasított 2 méter és 1 méter 60 cm. hosszúságban Bihar-dobrosd állomáson, legalább egy waggonrakomány (cca 4000 drb.) megrendelhető a Polgári Takarékpénztár r. t.-nál Nagyváradon Kossuth-utca 6. szám. Telefon szám 11-95.

x **Uj üzlet** nyílt meg férfi és női divatárakban, varró kellékekben eddig nem létező olcsó árakkal. Báli kesztyűk és harisnyák óriási választékban. Minden héten új reklam hét, a reklam cikkek a kirakatban árákkal kitéve, e heti reklam árak ridikülők, harisnyák és zseb-kendőkből. *Szt. László-tér, Sas épület* (volt Radó féle helyiségben) Klein Vilmos és Társa cégnél.

Fogak és fogsorok ugy kaucukba mint aranyba fogtatva szájpadiás nélkül, továbbá arany koronákat, csapfogakat, hidmunkákat fog és gyökér húzás és tartós fogtöméseket készít

Engel Dezső,

vizsgázott fogtechnikus.

N.-Várad, Bémer-tér (Emke Kávéház felett.)

Legszebb ajándék
orvosoknak és ügyvédeknek

egy zománcztábla.

Készíti

Diósy Mihály

Telefon 839.

Telefon 839.

„The Roosevelt Schoe“
amerikai cipők
12-50 és 16-50 kizárólag

Reichard Dezső

cégnél

Rákóczi-ut Orsolya zárda
épületében kaphatók.

x Ne olvassa el e sorokat anélkül, hogy meg ne jegyezze magának, hogy a legújabb játékok, ajándékok, ridikül, nyakkendő és diszmutáru üzlet Nagyváradon a *Párisi Bazár Sas* épületében van.

Elsőrendű modern hölgyfodrászterem a
Rammingeré
színházi és hölgyfodrász
szemben a színházzal
Telefon 1076. Telefon 1076.

**A legszebb
kézimunkák
Tátray cégnél**
Rákóczi-ut 4. Telefon 783.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Péntek: A mozikirály. (Horváth Mici fellépte.)
Szombat: Otthon. (Bérlétszünet. Angyal Ilka jubileuma.)
Vasárnap d. u.: Katonadolog. Este: Kis Király. (Operette bemutató.)

Horváth Mici a Mozikirályban.
Három estére terjedt vendégszerepléseinek során Horváth Mici, akit a nagyváradai közönség meleg szeretettel fogadott ma pénteken este egy a nagyváradai publikum előtt teljesen új szerepben, a Mozikirály molnárlányában lép fel.

TÁVIRÁTOK

Provokálták Vay Gábort.

Budapest, febr. 26.

A parlamenti örök tisztjei Vay Gábor grófot tegnapi nyílt leveléért provokálták.

Hadi játékok.

Bécs, febr. 26.

Ferenc Ferdinánd elnöklete alatt ma kezdődtek meg Bécsben a hadijátékok.

Összeütközött autók.

Bécs, febr. 26.

Hötendorfi Konrád vezérkari főnök autója összeütközött egy bér-autóval. Az autó teljesen összetört, a vezérkari főnöknek azonban nem történt semmi baja.

Tilos a pisztoly-párbaj.

Budapest, febr. 26.

Rác Vilmos és Sárkány főhadnagy afférjában a segédek pisztoly-párbajban állapodtak meg. A hadvezetőség azonban — valószínűleg a Hajdu-féle esetre tekintettel — nem engedte meg a párbajt.

Ismét halálos párbaj.

Metz, febr. 26.

Lavalette és Hagen katonatisztek pisztoly-párbajt vívtak. Az első lövés után Hagen holtan terült el a földön. A párbaj oka heves összehúzódás volt.

A villamos vezeték.

Vác, febr. 26.

A Budapest—Vác közötti villamos vonaton 7 munkás dolgozott. Az áram egy embert megölt, hatot halálosan megsebesített.

IGAZSÁG- SZOLGÁLTATÁS

§ **Megszüntetett sajtóper.** A múlt évben Gere Károly volt rendőrőrmester viselt dolgairól cikket közölt a Tiszántul. A leközölt dolgok városszerte nagy megrázkóztatót idéztek elő. Gere Károly, hogy némileg tompítsa cikkünk hatását nyílttérben tudatta a közönséggel, hogy sajtóper indit ellenünk. A sajtóper meg is indította, azonban nem ért cél, mert a bíróság cikkünket a valósággal megfelelőnek találta és az eljárást megszüntette.

KÖZGAZDASÁG

Budapesti értéktőzsde.

Magyar hitelrészvény	—	849.—
Osztrák hitelrészvény	—	641.50
4%-os koronajáradék	—	83.30
Osztr. magy. államv.	—	719.—
Jelzálogbank	—	451.50
Leszámitoló és pénzváltó	—	529.50
Hazai bank	—	287.—
Magyar bank	—	532.—
Keresk. bank	—	3705.—
Rimamurányi	—	672.50
Salgótarjáni kőszén	—	749.50
M. Ált. Kőszénbánya	—	1060.—
Közuti vasut	—	630.—
Városi villamos	—	333.50
Adria	—	592.—
Atlantika	—	—

Gabona üzlet.

Buza áprilisra	—	—	12.24
Buza májusra	—	—	12.08
Buza októberre	—	—	11.—
Rozs áprilisra	—	—	9.29
Rozs októberre	—	—	8.60
Zab áprilisra	—	—	7.61
Zab októberre	—	—	7.55
Tengeri májusra	—	—	6.71

A szerkesztésért felelős:

Dr. KRÜGER ALADAR.

Eladó

1 kazal lucerna

a várostól 10 percrenyire.

Czim: a kiadóhivatalban.

Váradszántmártoni körjegyzőségtől.

XX-4-1914. sz.

Árverési hirdetmény.

Betfia és Váradszántmárton községek határában a kivételes területeken kívül gyakorolható vadászati jog Betfia községben 1914. március hó 6-án d. e. 10 órakor, Váradszántmárton községben 1914. évi március hó 12-én d. e. 9 órakor a községek tanácstermében nyilvános árverésen az 1914. év augusztus hó 1-től kezdődő 12 egymásután következő évre bérbe fog adadni.

Az árverési feltételek a váradszántmártoni körjegyzői irodában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Váradszántmárton, 1914. febr. 25.

Körjegyző.

A jó bornak

nem kell czégér

mondják még ma is a régi öregek! Hogy mennyire igazok van, eléggé bizonyítja

Kecskeméti István

is, a reklámra nem szorult ujonnan berendezett étterme

Nagyvárad, Teleky-u. 4. szám.

Nyitva éjjel-nappal. Kitűnő saját termésű borai, **előzékeny kiszolgálás**, szolid polgári árak. **Abonések naponta felvételnek.**

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár
R-T. Nagyvárad, Bémer-tér.

Tűz- és betörésmentes

pénztárszekrények (safes) bérbeadása

Ujonnan épült intézeti helyiségünkben létesített **safe-deposit osztályunkban** különféle nagyságu pénzszekrények (safes) csekély díj ellenében bérelhetők.

Ezen pénz-szekrényekben a bérlő fél értéktárgyait saját zárja alatt, önmaga kezelheti és eeknek megőrzésére a legmesszebb menő biztonságot és kényelmet találja.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár

Ha nincs megelekedve szabójával, mert drága v. g. rossz szül. szad vagy nem pontos, szóval bármilyen okból. Keresse fel **DARABONT GY. és TÁRSA** uriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepi őnt az ottani szőlő, olcsó, kifogástalan kiszolgálás Alkalni és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről újat készítenek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

Új étterem megnyitás.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy Szilágyi Dezső-utca 5 sz. alatt a Nagyváradi Katholikus Kör új palotájában a

nyilvános étterem

megnyílt,

mely a legkényesebb igényeknek is megfelelően van berendezve, **kitűnő magyar konyha**, a legjobb zamatu faj borok. Első minőségű **Dréher sör**. Havi és napi abonensek előfizetés mellett elfogadják a legszolidabb árak mellett, úgy bent az üzletben, mint házhoz való kihordásra Pontos és figyelmes kiszolgálás.

Becsés pártfogást kér tisztelettel:

Ille János a Kath. Kör. vendéglőse.

Melocco Péter cementárugyár és építési vállalat részvénytársaság

Budapest, IX. Timót-utca 4. a. b. szám.

Nagyváradi fióktelep: Szőlős-u. 16.

Telefonszám 11-38.

Telefonszám 11-38.

Gyárt: Szabadalmazott géppel gyártott karmantyus portlandcement csöveket az összes szabványos méretekben és az ahhoz való idomdarabokat, csömöszölt és vasbetétes, valamint portlandcement csöveket, kútyűrűket stb.

Márvány mozaiklap, műkő- és cementárugyár. Beton és vasbeton építési vállalat.

Elvállal: Utcák és házak csatornázását, hidak és vízmedencék szak-szerű építését. Nagyobb vállalatoknál **tervekkel és költséggel** szolgál.

Megbízást az ország bármely részéből elfogad

Dusafalva községben mintegy 300 kis hold

legelő

bérbeadó. Értekezhetni: a

Polgári Takarékpénztár r. t.-nél Nagyváradon. Telefon 11-95. sz.

A legmegbízhatóbb

Répa- és fűmagvak

özv. Kádár Jánosné üzletében, Rákóczy-ut 1. sz. alatt szereshetők be

fűszer és csemegeárúk elsőrendű beszerzési forrása.

MEGNYILT!

MEGNYILT!

Az **új csipke, himzés, harisnya áruház** Rákóczi-ut 5. szám.

Mielőtt szükségleteit beszerezné, győződjön meg róla, mert ilyen olcsón még nem vásárolt. Különböző újdonságok naponta érkeznek minden cikkben.

Tisztelettel

Friedmann Jenő

MEGNYILT!

MEGNYILT!

Műszaki harisnyakötőde Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 2. (Ausländer fér. iszabócég után.)

KÉSZIT új férfi fuszekliket és női harisnyát a legdivatosabban, igen tartós kivitelben és olcsó árban. Elvállal fejeleket s javításokat, valamint aszur- és muslin-harisnyákat, kivágott cipőkötő a legmegbízhatóbban készít. Egy próbarendelés meggyőző mindenkit a harisnyák jóságáról. Az üzlet 14 év óta áll fenn. Sok pénzt megtakarít ha harisnyáit

Lippner Márknál szerzi be.

Csemegeemézet

öt Kgrammos csinos postadobozokban 8 korona 50 fill.-ért bárhova bérmentve szállít utánvétellel

Balatonvidéki Méz kiviteli Vállalat Balatonfőkajár.

Szuperfoszfát Telefon 969. sz.
Műtrágya

kapható 50 kilós zsákokban, szőlőföldek, kaszálók és mindennemű veteményeknek földjavítására. 150—200 kilóval 80—100 korona értékű a terménytöbblet.

Kondor Dezső cement, cementcső és fedéllemez üzlet.

Nagyvárad, Nagypiacz-tér 1. sz.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda (s raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Értesítjük a t. közönséget, hogy a **Wolfram lámpák**

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-tási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,

vilámpák

állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerelő telefonja 55. sz.